

Brüssel, 15. juuni 2026
(OR. en)

10288/1/26
REV 1

ENV 689
CLIMA 313
AGRI 464
FORETS 90
ENER 378
TRANS 393
IND 396
SAN 458

MÄRKUS

Saatja:	Nõukogu peasekretariaat
Saaja:	Alaliste esindajate komitee / nõukogu
Teema:	Veekerkuse strateegia – aasta hiljem: ülevaade olukorrast ja edasine tegevus – Arvamuste vahetus

Pidades silmas nõukogu (keskkond) 25. juuni 2026. aasta istungit, edastatakse lisas eesistujariigi taustteave ja nimetatud teemat käsitlevad küsimused ministritele.

Alaliste esindajate komiteel palutakse võtta taustteave ja küsimused teadmiseks ning edastada need nõukogule.

Veekerkuse strateegia – aasta hiljem: ülevaade olukorrast ja edasine tegevus**– Arvamuste vahetus –**

Komisjon esitas 4. juunil 2025 Euroopa veekerkuse strateegia. Nõukogu tervitas strateegiat oma 21. oktoobri 2025. aasta järeldustes. Nimetatud strateegia on vastus kasvavale murele seoses veenappuse, põudade ja üleujutustega ning kliimamuutuste üldise mõjuga veevarudele, ökosüsteemidele ja majandussektoritele. See tugineb ELi kehtivale veealasele õigustikule, sealhulgas eeskätt veepoliitika raamdirektiivile, üleujutuste direktiivile ja asulareovee puhastamise direktiivile, samuti kliimamuutustega kohanemist käsitlevale ELi strateegiale. See on kooskõlas ka Euroopa roheleppe eesmärkidega ja 2040. aasta kliimaeesmärgi saavutamise kavaga ning vastab üha arvukamatele tõenditele selle kohta, et veega seotud riskid suurenevad kogu liidus. Paljud piirkonnad seisavad silmitsi sagedasemate ja tõsisemate põudadega, põhjavee taseme langusega ning põllumajanduse, tööstuse ja linnapiirkondade kasvava veenõudlusega. Samal ajal avaldavad äärmuslikud sademed ja üleujutused üha suuremat survet taristule ja ökosüsteemidele.

Strateegia eesmärk on tugevdada veekerkust, taastades ja kaitstes kogu veeringlust allikast mereni, et paremini vastu pidada üleujutustele, põudadele ja veenappusele ELi kehtivate veealaste õigusaktide tulemusliku rakendamise kaudu. Sellega edendatakse aruka veekasutuse tavasid, rohetaristut ja saaste vähendamise meetmeid, sealhulgas selliste kahjulike ainete nagu per- ja polüfluoroalküülained (PFASid) vähendamine joogivees. Samuti soovitakse strateegiaga toetada aruka veekasutusega majandust, parandades veetõhusust ja seades eesmärgiks vähendada 2030. aastaks veetarbimist kogu ELis 10%, ajakohastades samal ajal taristut, vähendades lekkeid ning soodustades digilahendusi avaliku ja erasektori investeeringute abil. Lisaks on strateegia eesmärk tagada juurdepääs puhtale ja taskukohasele veele, suurendades üldsuse teadlikkust, toetades vastutustundlikku veehinna kujundamist ning edendades haridust ja parimate tavade jagamist, tugevdades samal ajal rahvusvahelise koostöö ja partnerluste kaudu ELi ülemaailmset juhtpositsiooni veekerkuse valdkonnas.

Aasta pärast strateegia vastuvõtmist teeb eesistujariik ettepaneku teha kokkuvõtte edusammudest ja arutada tulevasi meetmeid, keskendudes eelkõige järgmisele kolmele küsimusele, mida ministrid peaksid käsitlema.

1. Kokkuvõtte veekerksuse strateegiast ja selle riiklikust rakendamisest

Euroopa veekerksuse strateegia keskmes on uus tõuge ELi jõupingutustele **veetõhususe** edendamiseks. Sellega kehtestatakse soovituslik eesmärk parandada 2030. aastaks veetõhusust 10% ning veetõhususe esikohale seadmise põhimõte. Nimetatud põhimõtet on täpsemalt selgitatud komisjoni 4. juuni 2025. aasta soovitusel veetõhususe esikohale seadmise juhtpõhimõtete kohta¹.

Euroopa Keskkonnaameti ja Euroopa teemakeskuse 2025. aasta aruande „Water Savings for a water-resilient Europe“² („Veesääst veekerks Euroopa nimel“) kohaselt on **säästupotentsiaal** ELi piirkondade ja sektorite lõikes **väga erinev**, kuid veevõtu märkimisväärne vähendamine on teostatav. Seda vähendamist on võimalik saavutada tehniliste ja operatiivmeetmetega, millega vähendatakse kadusid ja lekkeid ning parandatakse veetõhusust elektritootmises, põllumajanduses, ühisveevärgis ja tootmises. EL 27 hinnanguline veesäästupotentsiaal sektori kohta jääb vahemikku 45–95% energeetikas (jahutusega elektrijaamad), 5–20% põllumajanduses, 20–50% ühisveevärgis ja 30–50% tööstuses (vt tabel allpool).

¹ https://environment.ec.europa.eu/publications/commission-recommendation-water-efficiency-first-guiding-principles_en

² <https://www.eea.europa.eu/en/analysis/publications/water-savings-for-a-water-resilient-europe>

Tabel 1. Hinnanguline veesäästupotentsiaal sektori kohta EL 27s

	Elekter – elektrijaamade jahutus	Põllumajandus	Ühisveevärk, sealhulgas turism ja teenused	Tööstus	Muu (nt mäetööstus ja ehitus)
Aasta keskmine veevõtt (2000– 2022) (miljonit m ³)	72 300	59 300	38 700	28 200	3 000
Aastane veevõtt protsendina majandussektore koguveevõtust	36%	29%	19%	14%	2%
Teoreetiline veesäästupotentsiaal sektoris (% sektori aastasest veevõtust)	45–95%	5–20%	20–50% (10–30% turismisektoris)	30–50%	Ei ole käsitlevas ülelaates hinnatud

Allikas: (Wolters jt, 2025) Euroopa Keskonnaremeti 2024. aasta andmete põhjal.

Selleks et toetada oma soovitusel rakendamist ja aidata saavutada eesmärki suurendada 2030. aastaks veetõhusust 10%, töötab komisjon tihedas koostöös liikmesriikide ja sidusrühmadega, eelkõige ühise rakendusstrateegia veepuuduse ja põua tõõrühma raames, välja **veetõhususe eesmärkide ühist metoodikat**, võttes arvesse riikide-, piirkondade- ja sektoritevahelisi territoriaalseid ja muid erinevusi. Kõnealuse töösuuna ajakava lõpeb **2026. aasta neljandas kvartalis**. Konsultandi toetusel on tõõrühm kaardistanud avaliku ja erasektori algatuste raames ligikaudu 40 metoodikat veega seotud eesmärkide seadmiseks ning valib nüüd nendest välja teatavaid elemente, mis koos võivad olla aluseks Euroopa metoodikale või metoodikatele, mille alusel seada tõõhususe eesmärgid veehoiu, veeülekanne ja veekasutuse tasandil.

2. Digitaliseerimine ja arukam veemajandus

Veekerkuse strateegias teatati **kogu ELi hõlmava veesektori digitaliseerimise tegevuskava** väljatöötamisest. Selle algatuse toetamiseks käivitas komisjon hiljuti tagasisidekorje, mis lõpeb 24. juunil 2026³. Liikmesriike ja muid sidusrühmi julgustati esitama oma seisukohti ja soovitusi.

Veesektori digitaliseerimise tegevuskava eesmärk on ületada Euroopa veemajandussüsteemide killustatus, edendades suuremat digitaalset integratsiooni ja koordineerimist kogu veeringluses ja juhtimistasandite vahel. Parema andmete jagamise ja digilahenduste võimaldamise abil püütakse tegevuskavaga suurendada tõhusust, vähendada halduskoormust, tugevdada vastupanuvõimet veega seotud riskidele ning toetada veetõhususe esikohale seadmise põhimõtte tulemuslikku rakendamist.

Peatne tegevuskava on suunatud veesektori konkreetsetele väljakutsetele ning hõlmab **kahte peamist sammast**: i) digilahenduste kasutuselevõtt rahastamise ja teadmiste jagamise kaudu, et arendada digioskusi ja soodustada tehnoloogiasiiret veesektoris; ning ii) veeandmete jagamise toetamine, edendades riiklike andmeportaalide arendamist, et ületada killustatus ja muuta andmed kergesti leitavaks, tasuta kättesaadavaks, koostalitlusvõimeliseks ja taaskasutatavaks kooskõlas avaandmete direktiivi nõuetega. Tegevuskava on osa komisjoni 2026. aasta tööprogrammist⁴. Selle puhul ristuvad rohe- ja digipööre, toetades otseselt konkurentsivõime kompassi⁵ eesmärgi, aidates tagada ressursside kättesaadavuse mitmes sektoris.

³ [Commission seeks input on digital action plan for water sector - Environment](https://commission.europa.eu/strategy-and-policy/strategy-documents/commission-work-programme/commission-work-programme-2026_en)

⁴ https://commission.europa.eu/strategy-and-policy/strategy-documents/commission-work-programme/commission-work-programme-2026_en

⁵ https://commission.europa.eu/topics/competitiveness/competitiveness-compass_en

Tegevuskava **aluseks saab järgnev**: i) tehisintellekti kasutamise strateegia⁶ ja Euroopa tehisintellekti tegevuskava⁷, mille eesmärk on hõlbustada tehisintellekti kasutuselevõttu prognooshoolduseks ja reaajas seireks; ning ii) andmeliidu strateegia⁸, millega toetatakse veeandmete jagamist, edendades riiklike andmeportaalide arendamist, et kaotada killustatus ja muuta andmed kergesti leitavaks, tasuta kättesaadavaks, koostalitlusvõimeliseks ja taaskasutatavaks kooskõlas avaandmete direktiivi⁹ nõuetega.

3. Rahastuse kaasamine veekerksuse strateegia rakendamiseks

ELi ühtekuuluvuspoliitika vahehindamisega¹⁰ kehtestati suurem paindlikkus, mis võimaldab liikmesriikidel suunata 2021.–2027. aasta vahendeid ümber strateegilistesse prioriteetidesse, kusjuures veekerksus on välja toodud ühe peamise prioriteedina ja selle puhul rakendatakse enneolematut stiimulite paketti. Selle tulemusena jaotati **16 liikmesriigis ümber 3,1 miljardit eurot**, millest suurem osa oli ette nähtud **reovee- ja joogiveetaristu** ehitamiseks või ajakohastamiseks ning **veekerksuse ja ressursside kestliku majandamise tõhustamiseks**. Kavandatud investeeringud hõlmavad ka **uute hoiustamissüsteemide** arendamist ja veesüsteemide vahelisi **ühendusi**, veeökosüsteemide kaitset ning suure keskkonnaväärtusega alade **taastamist**. Need hõlmavad ka **varajase hoiatamise süsteeme üleujutuste** ennetamiseks ning veega varustamise **tõhustamist digitaliseerimise**, automatiseerimise ja optimeerimise kaudu.

EIP 15 miljardi euro suuruse veeprogrammi rakendamine kulgeb samuti kavakohaselt ning väljakuulutatud **kestliku veemajanduse nõustamisvahend**, mis on EIP poolse veealase nõustamise ühtne kontaktpunkt, on täielikult paigas ning saab toetada suutlikkuse suurendamist ja projektide ettevalmistamist.

⁶ <https://digital-strategy.ec.europa.eu/en/policies/apply-ai>

⁷ <https://digital-strategy.ec.europa.eu/en/library/ai-continent-action-plan>

⁸ <https://digital-strategy.ec.europa.eu/en/policies/data-union>

⁹ <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/ET/TXT/HTML/?uri=CELEX:32019L1024>

¹⁰ https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/qanda_26_710

Tunnistades erasektoripoolse rahastamise olulist panust veekerksuse tegevuskavasse, teeb komisjon tööd, et käivitada **veekerksuse investeeringute kiirendi**, eesmärgiga rakendada 20 innovaatilist katseprojekti, mille raames tegeletakse vee loodusliku säilitamise ja veetõhususega ning viiakse kokku kohalikud veeinvestorid, probleemidele lahenduste otsijad ja lahenduste pakkujad, et innustada sarnaseid meetmeid kogu ELis.

Küsimused ministritele

Eesistujariik kutsub ministreid üles arutama järgmisi küsimusi.

1. Milliseid edusamme on tehtud ja millised on riigi tasandi väljakutsed veetõhususe edendamisel aasta pärast Euroopa veekerksuse strateegia vastuvõtmist? Milliseid järelusi saab teha, et toetada strateegia tõhusamat rakendamist lähiaastatel?
2. Milliseid häid tavaid ja kogemusi võiksid liikmesriigid jagada ning millist ELi tasandi toetust ootate tulevase veesektori digitaliseerimise tegevuskava raames, eesmärgiga kiirendada selliste lahenduste kasutuselevõttu nagu arukas veemõõtmine, kaugseire või digiteisikud, et toetada veekerksuse strateegia rakendamist?
3. Kuidas saame kaasata rohkem erainvesteeringuid ja kasutada paremini uuenduslikke rahastamisvahendeid, et kiirendada veekerksuse strateegia rakendamist, tagades samal ajal liikmesriikidele vajalikud tingimused ja stiimulid ambitsioonikate veekerksuse projektide väljatöötamiseks?